

УДК 330.362 : 331.5

Косарчин Марія Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Косарчин Мария Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры аналитической экономики и международной экономики
Львовский национальный университет имени Ивана Франко*

Kosarchyn Mariya

*Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor of
Analytical Economy and International Economics Department*

Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: 0000-0003-1915-693X

**ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОСТІ СФЕРИ ЗАЙНЯТОСТІ В
ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ
ПРОБЛЕМЫ СБАЛАНСИРОВАННОСТИ СФЕРЫ ЗАНЯТОСТИ В
ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ
PROBLEMS OF EMPLOYMENT SPHERE BALANCE IN ECONOMY
OF UKRAINE**

Анотація. У сфері зайнятості формується низка макроекономічних пропорцій, найважливішою з яких є співвідношення між природною нормою безробіття і фактичним його рівнем. Ефективність функціонування сфери зайнятості можна оцінити за показниками рівня зайнятості, безробіття, коефіцієнта участі у робочій силі.

На ринку праці в Україні у 2008-2018 рр. простежувався високий,

порівняно з іншими країнами Центрально-Східної Європи, рівень безробіття, що коливався в межах 8-10%. Особливістю вітчизняного ринку праці у цей період було значне приховане безробіття у формі вимушеної неповної зайнятості. Зростання безробіття в Україні у 2014-2015 рр. було зумовлено економічним спадом внаслідок воєнного конфлікту з РФ, який спричинив втрату частину території, а також розірвання економічних зв'язків з цими регіонами, та великою чисельністю тимчасово переміщених осіб. У структурі зайнятості простежувалася тенденція зниження частки зайнятих у промисловості і сільському господарстві та відповідне зростання зайнятості у сфері послуг.

Тривалою негативною тенденцією вітчизняного ринку праці є скорочення чисельності економічно активного населення, яке відбувається внаслідок несприятливих демографічних (депопуляції) та міграційних процесів. Тривалі періоди незайнятості та пошуку роботи свідчать про низьку ефективність функціонування вітчизняного ринку праці. На деяке послаблення дисбалансів на ринку праці вказує зниження показника навантаження на одне вільне робоче місце.

На ринку праці України простежуються значні масштаби неформальної зайнятості, які, проте, скоротилися упродовж останніх років. Крім того, варто зазначити зниження неформальної зайнятості серед працівників за наймом.

Активізація процесів зовнішньої трудової міграції внаслідок економічного спаду та зниження рівня життя стала одним із чинників послаблення навантаження на ринок праці в Україні. Водночас трудова міграція створює низку загроз для вітчизняної економіки та є чинником зростання заробітних плат внаслідок дефіциту трудових ресурсів.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, рівень безробіття, структура зайнятості, зовнішня трудова міграція.

Аннотация. В сфере занятости формируются макроэкономические пропорции, самой важной из которых есть соотношение между естественным и фактическим уровнем безработицы. Эффективность функционирования сферы занятости можно оценить по показателям уровня занятости, безработицы, коэффициента участия в рабочей силе.

На рынке труда Украины в 2008-2018 гг. прослеживался высокий в сравнении с другими странами Центрально-Восточной Европы уровень безработицы, который колебался на уровне 8-10%. Особенностью рынка труда Украины в этот период была значительная скрытая безработица в форме вынужденной неполной занятости. Возрастание безработицы в 2014-2015 гг. было обусловлено экономическим спадом вследствие военного конфликта с Российской Федерацией, который вызвал утрату части территории, а также разрыв экономических связей с этими регионами, и большой численностью временно перемещенных лиц. В структуре занятости прослеживалась тенденция снижения доли занятых в промышленности и сельском хозяйстве и соответствующее возрастание занятости в сфере услуг.

Длительной отрицательной тенденцией рынка труда в Украине можно отметить снижение численности экономически активного населения вследствие неблагоприятных демографических (депопуляция) и миграционных процессов. Длительные периоды незанятости и поиска работы свидетельствуют о низкой эффективности функционирования рынка труда. На некоторое послабление дисбалансов на рынке труда указывает снижение показателя нагрузки на одно свободное рабочее место.

На рынке труда Украины прослеживаются значительные масштабы неформальной занятости, которые, однако, снизились в последние годы. Кроме того следует отметить снижение неформальной занятости среди работающих по найму.

Активизация процессов внешней трудовой миграции вследствие экономического спада и снижения уровня жизни стала одним из факторов снижения нагрузки на рынок труда Украины. Вместе с этим, трудовая миграция несет угрозы для экономики Украины и есть фактором возрастания заработных плат вследствие дефицита трудовых ресурсов.

Ключевые слова: *занятость, безработица, уровень безработицы, структура занятости, внешняя трудовая миграция.*

Summary. *In the employment sphere key macroeconomic proportion is proportion between natural rate of unemployment and its actual rate. The performance of employment sphere can be evaluated by indicators of employment and unemployment, labor force participation rate.*

Labor market of Ukraine in 2008-2018 demonstrated high level of unemployment 8-10% compared with other countries of Eastern and Central Europe. The peculiarity of Ukrainian labor market during the period was considerable hidden unemployment in the form of forced underemployment. An increase of unemployment rate in 2014-2015 was caused by sharp economic crisis because of military conflict with Russian Federation that led to the loss of the territory, termination of the economic relations with this regions and large quantity of temporarily moved persons. Employment of composition has changed: the share of industry and agriculture has decreased, while the share of services has increased.

Continued negative trend of Ukrainian labor market was a decrease of labor force as a result of unfavorable demographic (depopulation) and migration processes. Lasting periods of unemployment and job seeking show low performance of Ukrainian labor market. Decline in a quantity of unemployed per one vacancy indicates a weakening of labor market imbalances.

In the labor market of Ukraine there is significant informal employment that, though, has decreased during last 4 years. Also there was a decrease of

informal employment in hired employee group.

Intensification of labor migration processes due to economic crisis and decline of standard of living was one of the determinants of weakening imbalances in Ukrainian labor market. At the same time, labor migration creates risks for Ukrainian economy and induces wage increase as a result of work force deficit.

Key words: *employment, unemployment, unemployment rate, employment composition, labor migration.*

Постановка проблеми. У сфері зайнятості формується макроекономічна пропорція між природною нормою безробіття та фактичним його рівнем. Вказане співвідношення дає змогу аналізувати ефективність використання праці у національній економіці. Перевищення фактичного рівня безробіття над його природною нормою свідчить про наявність циклічного безробіття, спричиненого недостатнім сукупним попитом. Циклічне безробіття веде до втрат загального обсягу виробництва, оскільки певна частина трудових ресурсів є незайнятою внаслідок несприятливих коливань ділової кон'юнктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зайнятості та безробіття віддавна перебувають в центрі досліджень науковців. Серед причин безробіття економісти виокремлюють пошук роботи, негнучкість заробітної плати та недостатній сукупний попит. Порушення рівноваги на ринку праці відбувається внаслідок гетерогенності працівників та робочих місць. На відміну від ринку Вальраса, на ринку праці процес наймання децентралізований та надзвичайно затратний, тому що він потребує часу на поєднання унікальних переваг, навиків на вимог. Такі особливості ринку праці індукують певний рівень фрикційного безробіття, якого не можливо уникнути. До основних причин негнучкості заробітної плати відносять законодавство про мінімальну заробітну плату, діяльність трудових спілок та стимульовану заробітну плату.

Теорії стимульованої заробітної плати пояснюють вплив вищої заробітної плати на продуктивність праці. Спершу такий підхід було запропоновано для країн, що розвиваються. У таких країнах вищий рівень заробітної плати повинен забезпечувати краще харчування та вищий рівень життя, а отже і вищий рівень продуктивності. Для розвинутих країн теорії стимульованої зарплати одержали подальший розвиток у моделях ухиляння, плинності кадрів, несприятливого вибору та соціологічних моделях [1].

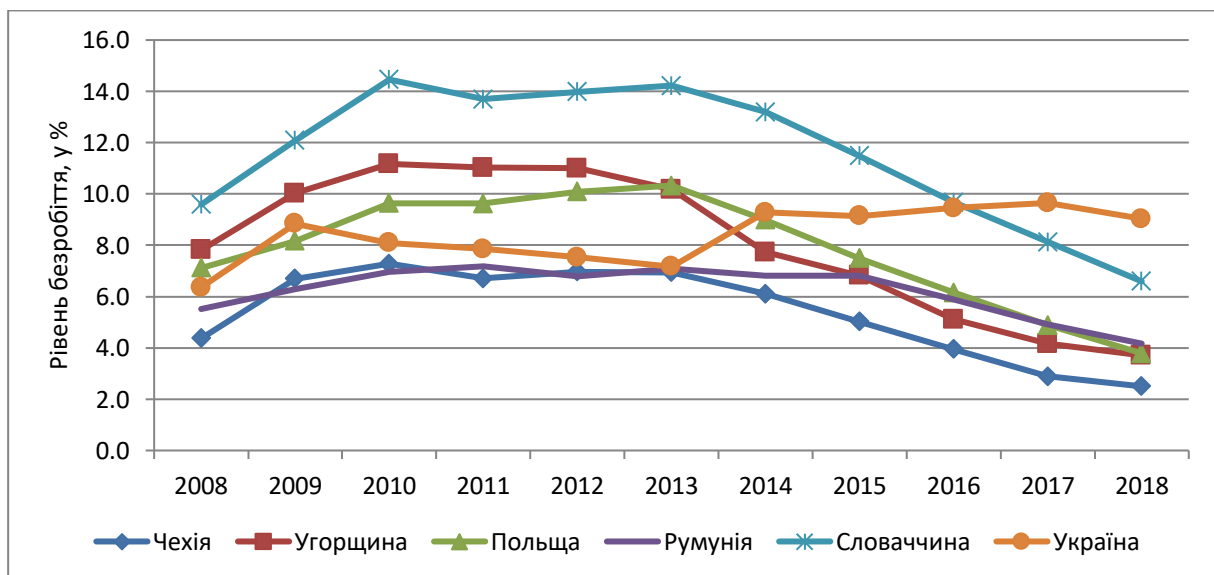
Циклічне безробіття є одним із проявів порушення макроекономічної рівноваги та знижує рівень добробуту суспільства через недовиробництво певної частини національного продукту.

М. Фельдштейн розмежує особисті та суспільні втрати від безробіття. Особисті втрати від безробіття можуть значно коливатися для окремих індивідів чи домогосподарств. Поєднання високих ставок оподаткування доходу та звільненої від оподаткування допомоги з безробіття може спричинити зростання тривалості безробіття через зменшення чистого втраченого доходу. Низькі особисті втрати від безробіття також ведуть до зростання природного рівня безробіття. Суспільні втрати від безробіття залежать від альтернативної вартості праці окремого індивіда для суспільства. М. Фельдштайн розглядає чисті суспільні витрати від безробіття як різницю між потенційною вигодою від повернення безробітного до праці та витратами на здійснення такої політики [2].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є макроекономічна оцінка рівня збалансованості та виявлення основних тенденцій у сфері зайнятості в економіці України у 2008-2018 рр.

Виклад основного матеріалу. Окрім співвідношення між фактичним рівнем безробіття та природною його нормою, збалансованість сфери зайнятості характеризують показники рівня зайнятості, безробіття, коефіцієнта участі у робочій силі тощо. У 2008-2018 рр. рівень безробіття в Україні, обчислений за методологією МОП, коливався в межах 8-10%, лише

у 2008 р. становив 6,4% (рис.1). Варто зауважити, що у 2008–2011 рр. у вітчизняній економіці не відбулося стрімкого сплеску безробіття, як, наприклад, в Угорщині, Польщі чи Чехії. Це можна тим, що у цей період значно зросло приховане безробіття, що виявляється у добровільних неоплачуваних відпустках працівників та скороченні тривалості робочого тижня. Так у 2009–2011 рр. в умовах вимушеної неповної зайнятості перебувало від 2,3 млн. до 1,1 млн. осіб [3, с. 97]. Якщо врахувати цих осіб при обчисленні рівня безробіття, то у 2009 р. він би становив 19,4%, у 2010 р. – 16,4%, у 2011 – 12,8%. Показники вимушеної неповної зайнятості в економіці України залишалися надзвичайно високими і у 2012-2016 рр. Зокрема, чисельність осіб, що знаходилися у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення робіт) та кількість працівників, переведених з економічних причин на неповний робочий день (тиждень), у 2012 р. становила 875 тис., у 2013 р. – 896 тис., у 2014 р. – 978,6 тис., у 2015 р. – 805 тис., у 2016 р. – 628 тис. [4, с. 87; 5 с. 52].

Рис. 1. Рівень безробіття в окремих країнах Європи у 2008–2018 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [6]

Починаючи з 2014 р. в Чехії, Угорщині, Польщі, Румунії та Словаччині простежується позитивна тенденція зниження рівня безробіття, в той час як в Україні цей показник перебуває в межах 9-9,7%. Зростання

рівня безробіття в Україні зумовлене економічним спадом 2014-2015 рр. внаслідок воєнного конфлікту та втрати тимчасово окупованих Криму та окремих територій Луганської та Донецької областей, а також розірванням економічних зв'язків з цими регіонами, торговельною блокадою українських товарів з боку РФ, великою чисельністю тимчасово переміщених осіб.

У структурі зайнятості відбулася низка змін: у 1991–2000 рр. співвідношення між промисловістю, сільським господарством та сферою послуг змінилося на користь останньої – її частка зросла із 40% до 55,7% за рахунок падіння зайнятості у промисловості із 40% до 22,8% та незначного зростання у сільському господарстві. За період 2000–2011 рр. продовжилася тенденція скорочення чисельності зайнятих у промисловості до 16,5%, частка зайнятих у сільському господарстві знизилася до 16,7%, а дві третини зайнятих працювали в сфері послуг. У 2012-2017 рр. частка зайнятих у промисловості скоротилася до 15,1%, частка зайнятих у сільському, лісовому та рибному господарстві становила 17,7% [7].

У 2014-2015 рр. на вітчизняний ринок праці вплинули економічний спад та воєнні дії на сході України. Погіршення показників економічної активності, зайнятості та безробіття було зумовлене зниженням економічної активності внаслідок спаду виробництва у базових галузях економіки, зупинення роботи та руйнування підприємств на сході країни, де тривали військові дії. З початку 2016 р. простежувалися слабкі ознаки відновлення попиту на робочу силу, які посилювалися у 2017-2018 рр. Значне зниження із 2016 р. ставки єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне страхування створило додаткові можливості для підвищення заробітних плат після відновлення економічного зростання. У 2017-2018 рр. продовжилася тенденція зростання попиту на робочу силу, крім того, розширилася пропозиція праці в результаті зростання заробітної плати та підвищення її мінімального рівня. Позитивна тенденція зростання

чисельності економічно активного населення та зайнятих у 2018 р. (табл. 1) була зумовлена подальшим зростанням заробітних плат, а також набранням чинності змінами до пенсійного законодавства, а саме збільшенням мінімального страхового стажу для призначення пенсії за віком.

Таблиця 1

Основні показники ринку праці України у 2010-2018 рр.*

	Економічно активне населення		у тому числі			
	у віці 15-70 років		зайняте населення		безробітне населення (за методологією МОП)	
	у середньому, тис.осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у віці 15-70 років		у віці 15-70 років	
			у середньому, тис.осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис.осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи
2010	20 894,1	63,6	19 180,2	58,4	1 713,9	8,2
2011	20 893,0	64,2	19 231,1	59,1	1 661,9	8,0
2012	20 851,2	64,5	19 261,4	59,6	1 589,8	7,6
2013	20 824,6	64,9	19 314,2	60,2	1 510,4	7,3
2014	19 920,9	62,4	18 073,3	56,6	1 847,6	9,3
2015	18 097,9	62,4	16 443,2	56,7	1 654,7	9,1
2016	17 955,1	62,2	16 276,9	56,3	1 678,2	9,3
2017	17 854,4	62,0	16 156,4	56,1	1 698,0	9,5
2018	17 939,5	62,6	16 360,9	57,1	1 578,6	8,8

*Дані за 2010-2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, з 2015 року – також без тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: [7].

Тривалою негативною тенденцією вітчизняного ринку праці є скорочення чисельності економічно активного населення, яке відбувається внаслідок несприятливих демографічних (депопуляції) та міграційних процесів, а також втрати територій і громадян внаслідок воєнної агресії РФ. Так, якщо у 2012 р. чисельність економічно активного населення у віці 15-70 р. становила 22 млн. осіб, (без врахування тимчасово окупованих

територій АРК Крим і м. Севастополя – 20,8 млн.), то у 2018 р. цей показник скоротився до 17,9 млн. (без урахування тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях). Чисельність зайнятих знизилась із 19,18 млн. у 2012 р. до 16,36 млн. осіб у 2018 р. (табл.1). Коефіцієнт участі у робочій силі вказує на економічну активність населення на ринку праці та визначається низкою чинників, наприклад рівнем заробітної плати та соціокультурними особливостями певної країни. Так, у 2017 р. високе значення коефіцієнта участі в робочій силі для вікової групи 15-64 рр. простежувалося у Швеції (82,5%), Данії (78,8%), Німеччині (78,2), у той час як в Україні цей показник становив 66,7%, у Польщі – 69,6%, Чехії – 75,9% [8].

Про низьку ефективність функціонування вітчизняного ринку праці свідчать тривалі періоди незайнятості та пошуку роботи. Так, у 2017 р. 26,7% безробітних перебували в пошуках роботи понад 12 місяців, а середня тривалість незайнятості становила 7 місяців. Проте, у 2018 р. простежувалася позитивна тенденція зниження частки безробітних, які перебували у пошуку роботи понад 12 місяців, до 21,6%, а також скорочення середньої тривалості пошуку роботи до 6 місяців [7]. Внаслідок тривалого безробіття відбувається втрата професійних навиків, люди втрачають надію знайти роботу та виходять зі складу робочої сили, що у підсумку погіршує якість людського капіталу. За тривалістю пошуку роботи в Україні у 2018 р. з однієї сторони переважало короткострокове безробіття – частка осіб, які шукали роботу до 3-х місяців, становила 40,5%, проте кожен п'ятий перебував у пошуках місця праці понад рік, що свідчить про застійні явища на ринку праці.

Серед причин незайнятості у 2018 р. в Україні переважали звільнення за власним бажанням, угодою сторін (38%) та вивільнення з економічних причин (20,7%). Позитивною тенденцією можна вважати зниження частки

не працевлаштованих осіб після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів із 18,1% у 2011 р. до 9,8% у 2018 р. [7].

Про деяке послаблення дисбалансів між попитом та пропозицією на ринку праці в Україні свідчить динаміка показника навантаження на одне вільне робоче місце, який знизився із 19 осіб у 2015 р. до 6 осіб у 2018 р. При цьому слід зауважити, що в його обчисленні враховано лише офіційно зареєстрованих безробітних, чисельність яких є у кілька разів нижчою порівняно з методологією МОП. Глибокі регіональні диспропорції коефіцієнта навантаження виявляються у його максимальних (Черкаська обл. – 74, Запорізька обл. – 26, Вінницька обл. – 25) та мінімальних значеннях (Київ – 1, Київська обл. – 3, Львівська обл. – 3) [9, с. 52].

Особливістю вітчизняного ринку праці є значні масштаби неформальної зайнятості, яка охоплює неформальні робочі місця на підприємствах як формального, так і неформального секторів. Чисельність неформального зайнятого населення в Україні за період 2015-2018 рр. скоротилася в абсолютному вимірі із 4,3 млн. до 3,5 млн. осіб (табл. 2), що може бути зумовлено спільними для усього ринку праці демографічними та міграційними тенденціями. Позитивними тенденціями у цій сфері є скорочення частки неформально зайнятих осіб серед усіх зайнятих із 26,2% у 2015 р. до 21,6% у 2018 р., а також зниження частки тіньової зайнятості за наймом до 12,2%. Ймовірно, цьому сприяли зниження податкового навантаження на фонд оплати праці у результаті скорочення ставок ЄСВ, а також посилення штрафних санкцій до підприємству разі виявлення офіційно незареєстрованих працівників.

За статусами зайнятості неформальні трудові відносини переважали у секторі самостійної зайнятості, де частка неформально зайнятого населення перевищувала 70% за весь аналізований період. Найбільшого розповсюдження неформальна зайнятість отримала серед уразливих категорій працівників — молоді у віці 15–24 р. та осіб пенсійного віку.

Основними видами діяльності неформально зайнятого населення були сільське, лісове та рибне господарства, а також оптова та роздрібна торгівля та будівництво.

Таблиця 2

Неформальна зайнятість в Україні у 2015-2018 рр.

	Кількість неформально зайнятого населення віком 15-70 років		у тому числі працювали			
			за наймом		не за наймом	
	тис. осіб	у % до загальної кількості зайнятого населення віком 15-70 років	тис. осіб	у % до загальної кількості зайнятого населення відповідного статусу	тис. осіб	у % до загальної кількості зайнятого населення відповідного статусу
2015	4303,3	26,2	2385,2	17,3	1918,1	73,2
2016	3961,2	24,3	2069,3	15,1	1897,9	74,3
2017	3695,6	22,9	1819,3	13,4	1876,3	73,9
2018	3541,3	21,6	1678,1	12,2	1863,2	71,9

Джерело: складено автором за даними [7]

Одним із чинників послаблення навантаження на ринок праці в Україні стала активізація процесів зовнішньої трудової міграції внаслідок економічного спаду 2014-2015 рр. Кількісні оцінки масштабів трудової міграції дуже різняться – за даними спеціалізованого обстеження Державної служби статистики України у 2015-2017 рр. чисельність трудових мігрантів становила 1,3 млн., за даними Міністерства соціальної політики – 3,2 млн. на кінець 2018 р., за оцінками МВФ – 2-3 млн. осіб. З однієї сторони, низький рівень заробітної плати, труднощі у пошуках роботи, високий рівень безробіття спонукають українців виїжджати за кордон. З іншої – трудова еміграція знижує навантаження на вітчизняний ринок праці, проте посилює структурні диспропорції на ньому. Основною причиною трудової еміграції переважна більшість респондентів назвала низький рівень заробітної плати в Україні. За освітнім рівнем серед трудових емігрантів

частка осіб з вищою, неповною вищою або базовою освітою становила 33,5%, професійно-технічною – 33,9%. Більше половини трудових мігрантів (53,3%) належали до вікової групи 15-39 років, 26,3% - віком 40-49 років [10]. В умовах відновлення економічного зростання трудова еміграція кваліфікованих працівників з вищою та професійно-технічною освітою чинить тиск на внутрішні заробітні плати в Україні через загострення дисбалансів між попитом і пропозицією праці.

Процеси трудової міграції створюють низку ризиків для вітчизняної економіки загалом та ринку праці зокрема через, по-перше, скорочення внутрішньої пропозиції праці та обмеження потенційного зростання ВВП; по-друге, неефективне використання коштів державного та місцевих бюджетів на освіту потенційних мігрантів; по-третє, загострення проблеми пенсійного забезпечення через погіршення вікової структури населення та ускладнення фінансування солідарних пенсій.

Водночас варто зазначити, що приватні грошові перекази трудових мігрантів стали важливим джерелом валютних надходжень в економіку України та дали змогу пом'якшити зовнішньоекономічні дисбаланси, пов'язані зі скороченням експорту та ПІІ. За даними НБУ обсяг приватних грошових переказів зріс із 6,5 млрд. дол. у 2014 до 10,9 млрд. дол. у 2018 р., або із 4,8% до 8,3% ВВП відповідно [11]. Разом з тим, негативні наслідки грошових переказів можуть спричиняти зниження мотивації та продуктивності праці домогосподарств – отримувачів переказів, а, отже, і опосередковане скорочення пропозиції праці на внутрішньому ринку. Крім того, грошові перекази можуть спричиняти перегрів окремих секторів економіки та зростання внутрішніх цін.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У сфері зайнятості в економіці України у 2008-2018 рр. простежувалася низка диспропорцій, зокрема рівень безробіття залишався відносно високим, знижувалася чисельність робочої сили та коефіцієнт участі у ній. Доволі значними

залишалися масштаби прихованого безробіття та неформальної зайнятості. Дисбаланси на ринку праці дещо послаблювали процеси трудової міграції, які, однак несуть низку загроз для вітчизняної економіки.

Література

1. Yellen J. (1984) Efficiency Wage Models of Unemployment. *The American Economic Review*, vol. 74, no. 2, pp. 200-205. Papers and Proceedings of the Ninety-Sixth Annual Meeting of the American Economic Association. URL: <https://www.jstor.org/stable/1816355> (дата звернення 08.02.2019)
2. Feldstein M. (1978) The Private and Social Cost of Unemployment. NBER working paper, no 0223. URL: <http://www.nber.org/papers/w0223.pdf>. (дата звернення 10.02.2019)
3. Праця України у 2011 році : статичний збірник / Державна служба статистики України. К., 2012. 343 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/pub111_u.htm (дата звернення 20.03.2019)
4. Праця України у 2013 році : статичний збірник / Державна служба статистики України. К., ТОВ Видавництво «Консультант», 2014. 336 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/pub111_u.htm (дата звернення 20.03.2019)
5. Праця України у 2016 році : статичний збірник / Державна служба статистики України. К., ТОВ Видавництво «Август трейд», 2017. 234 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/pub111_u.htm (дата звернення 20.03.2019)
6. Unemployment rate / International Monetary Fund, *World Economic Outlook Database*, April 2019. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/index.aspx> (дата звернення 15.04.2019)

7. Демографічна та соціальна статистика / Ринок праці / Зайнятість та безробіття / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm (дата звернення 12.04.2019)
8. Labour force participation rate by sex and age (%) / ILO DATABASE. URL: <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> (дата звернення 08.04.2019)
9. Праця України у 2017 році : статичний збірник / Державна служба статистики України. К., ТОВ Видавництво «Август трейд», 2018. 282 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm (дата звернення 10.04.2019)
10. Зовнішня трудова міграція населення України 2015-2017 : статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. К., 2017. 36 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/12/bl_ztm_2017.zip (дата звернення 15.04.2019)
11. Грошові перекази / Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208356> (дата звернення 15.04.2019)

References

1. Yellen J. (1984) Efficiency Wage Models of Unemployment. The American Economic Review, vol. 74, no. 2, pp. 200-205. Papers and Proceedings of the Ninety-Sixth Annual Meeting of the American Economic Association. Available at: <https://www.jstor.org/stable/1816355> (accessed 08.02.2019)

2. Feldstein M. (1978) The Private and Social Cost of Unemployment. NBER working paper, no 0223. Available at: <http://www.nber.org/papers/w0223.pdf> (accessed 10.02.2019)
3. Pracia Ukrainy u 2011 roci : statychnyj zbirnyk / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. K., 2012. 343 p. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm (accessed 20.03.2019)
4. Pracia Ukrainy u 2013 roci : statychnyj zbirnyk / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. K., TOV Vydavnyctvo «Konsuljtant», 2014. 336 p. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm (accessed 20.03.2019)
5. Pracia Ukrainy u 2016 roci : statychnyj zbirnyk / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. K., TOV Vydavnyctvo «Avghust trejd», 2017. 234p. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm (accessed 20.03.2019)
6. Unemployment rate / International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2019. Available at: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/01/weodata/index.aspx> (accessed 15.04.2019)
7. Demografichna ta socialjna statystyka / Rynok praci / Zajnjatistj ta bezrobitnja / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm (accessed 12.04.2019)
8. Labour force participation rate by sex and age (%) / ILO DATABASE. Available at: <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> (accessed 08.04.2019)
9. Pracia Ukrainy u 2017 roci : statychnyj zbirnyk / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. K., TOV Vydavnyctvo «Avghust trejd», 2018. 282 p.

Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm
(accessed 10.04.2019)

10. Zovnishnja trudova mighracija naselehnja Ukrajiny 2015-2017 :
statystychnyj bjuletenj / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrajiny. K., 2017.
36 p. Available at:
http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/bl/1/bl_ztm_2017.zip
(accessed 15.04.2019)

11. Ghroshovi perekazy / Nacionaljnyj bank Ukrajiny. Available at:
<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208356> (accessed
15.04.2019)